

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และกองทุนวัฒนธรรม

ในบทที่ 2 ผู้ศึกษาได้อธิบายถึงความเป็นมา ความหมายและประเภทของวัฒนธรรมและมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมรวมทั้งความแตกต่างของมรดกทางวัฒนธรรมกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทั้งสภาพปัญหาต่างๆก่อให้เกิดความเสียหายและการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวทางการคุ้มครองภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกในอนุสัญญาดังกล่าว จึงทำให้มีการบัญญัติพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ขึ้นเพื่อคุ้มครองส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สำคัญของไทย โดยในบทที่ 3 นี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องและมีความใกล้เคียงกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ในเรื่องของงบประมาณในการสนับสนุน และกองทุนในการส่งเสริม รักษาตามกฎหมายเฉพาะที่ผู้ศึกษายกมาศึกษาในบทที่ 3 พร้อมทั้งศึกษาควบคู่กับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในเรื่องการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและในเรื่องงบประมาณสนับสนุน กองทุน ในการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ไว้ใน บทที่ 3 ในส่วนของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

3.1 หลักเกณฑ์ตามกฎหมายไทย

3.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้ความสำคัญในการส่งเสริม รักษาอนุรักษ่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยให้สิทธิแก่ประชาชนและชุมชนในการมีสิทธิ อนุรักษ์ฟื้นฟู ส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณี ประเพณี จารีตของท้องถิ่นในมาตรา 43 เพื่อบำรุงรักษา ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยหน่วยงานรัฐมีส่วนร่วมในและสวัสดิการต่างๆให้แก่บุคคลและชุมชนที่เกี่ยวข้อง โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของรัฐดำเนินการ ประกอบกับมาตรา 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญา

ท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ พร้อมทั้งการดำเนินงานด้านกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

1) อนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา วัฒนธรรม ศิลปะ ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ

2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

3) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรือควั่นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชนและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

4) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชนสิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคหนึ่ง หมายความว่ารวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย

มาตรา 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย¹

3.1.2 พระราชบัญญัติกีฬามวยไทย พ.ศ. 2542

ประวัติศาสตร์กฎหมายของกีฬามวย มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการชกมวยไว้ ตั้งแต่ในสมัยกรุงศรีอยุธยาช่วงสมเด็จพระเอกาทศรถ มีกฎหมายเกี่ยวกับการชกมวยเกิดขึ้นเรียกกฎหมายนี้ว่า พระอัยการเบ็ดเสร็จ ระบุไว้ดังนี้

“มาตรา 1 คนทั้งสองเป็นเอกจิตเอกฉันท์ ตีมวยด้วยกันก็ดี แลปล้ำกันก็ดี แลผู้หนึ่งต้องเจ็บปวดก็ดี คนหักถึงแก่มรณภาพก็ดี ท่านว่าหาโทษมิได้ แต่ใครดูเล่นเป็นผาสุก เป็นกรรมแก่ผู้ถึงมรณภาพเอง” นอกจากนี้ยังมีกฎหมายพระเจ้ามังราย หรือมังรายศาสตร์ ลักษณะวิวาท พ.ศ.2230 สมัยรัชกาลสมเด็จพระเทพราชา ซึ่งในกฎหมายวิวาทนั้นมีหลายมาตรา และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมวยไทย ได้แก่

¹ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560

มาตรา 1 : คนสองคนตีกัน ปล้ำกัน ผู้หนึ่งตายก็ให้เลิกแล้วกันไป เพราะเขาปล้ำกันผิเจ้าพระยา เจ้าขุนตีกันปล้ำกัน และมีผู้ยุ้งให้ทำดั่งนั้น หายฝ่ายหนึ่งตายลง ให้ผู้ยุ้งท่านเผาศพเสีย เพราะไปเคี้ยวเชิญให้ท่านต่อสู้กัน การชกมวยน่าจะถือเป็นความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย ดั่งนั้น จึงมีกฎหมายไม่ให้เอาผิดฝ่ายที่กระทำให้อีกฝ่ายเสียชีวิตและถือว่าเป็นการแข่งขันจริงได้ตามปกติ

พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542 มี 63 มาตรา ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2542 หลักการ เนื่องจากกีฬามวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ เป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากชาวไทยและชาวต่างประเทศ การแข่งขันมวยไทยได้กลายเป็นกีฬามวยที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย²

การจัดตั้งกองทุนกีฬามวย เป็นทุนหมุนเวียนใช้จ่ายสำหรับการส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์และเผยแพร่กีฬามวยทั้งใน และนอกประเทศ จัดให้มีสวัสดิการช่วยเหลือนักมวย ผู้ฝึกสอน ผู้ตัดสิน หัวหน้าค่ายมวย ที่เป็นบุคคลธรรมดา และบุคคลในวงการกีฬามวยอื่นๆ กรณีประสบอุบัติเหตุเจ็บป่วยจากการแข่งขันกีฬามวย หรือกรณีสมควรแก่การสงเคราะห์ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง กับกีฬามวยตามที่คณะกรรมการมอบหมาย ใช้เป็นทุนหมุนเวียนสำหรับค่าใช้จ่ายการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม คุ้มครอง และควบคุมกีฬามวยตามบทบัญญัติของกฎหมาย ผู้ว่าราชการกีฬาแห่งประเทศไทย

มีหน้าที่เป็นผู้จัดการกองทุนแทนคณะกรรมการในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุน รวมทั้งการจัดสรรเงินกองทุนไว้เพื่อเป็นเงินทุนสำรอง โดยให้กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังต่อไปนี้

- (1) เงินอุดหนุนจากกีฬาแห่งประเทศไทย
- (2) เงิน หรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้
- (3) ดอกผล และประโยชน์ที่เกิดจากกองทุน
- (4) เงินที่ได้จากค่าธรรมเนียม และค่าปรับตามพระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542
- (5) รายได้ที่เกิดจากการดำเนินงานของกองทุน
- (6) เงินทุนประเดิมที่รัฐจัดสรรให้³

² มั่นตะ มั่นตะลัมพะ. (2561). *ปัญหาข้อกฎหมายและการบังคับใช้พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542 : ศึกษาเฉพาะกรณีการทุจริตและ คุณสมบัติของบุคคลในกีฬามวยไทย*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

³ ประเสริฐ ทัพแสน. (2550). *การส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมของชาติตามพระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กองทุนกีฬามวยถูกกำหนดไว้ในหมวดที่ 4 ในมาตราที่ 52 ในการจัดตั้งกองทุนกีฬามวยเกิดขึ้นเพื่อมุ่งหวังจะช่วยเหลือนักมวยที่ได้รับบาดเจ็บจากการแข่งขัน หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกีฬามวยเพื่อเป็นการส่งเสริม อนุรักษ์ กีฬามวยที่มีประวัติมาอย่างยาวนานจนถึงในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

กีฬามวยได้รับการส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์ หรือคุ้มครอง หมายถึง การแข่งขันชกมวยตามกติกาของศิลปะมวยไทยหรือกีฬามวยสากล

รูปแบบการคุ้มครอง กำหนดให้คณะกรรมการกีฬามวยทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์ เผยแพร่กีฬามวย มีอำนาจให้ทุนทรัพย์สินหรือประโยชน์เพื่อส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์ กีฬามวย จัดให้มีกองทุนกีฬามวยเป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง มีระบบทะเบียนกีฬามวย และต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนและนักมวยในสังกัดของค่ายมวย⁴

การจัดตั้งกองทุนกีฬามวยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดสวัสดิการรวมทั้งในความช่วยเหลือแก่นักกีฬามวย ผู้ฝึกสอน ผู้ตัดสิน หัวหน้าค่ายมวย เป็นบุคคลธรรมดา และบุคคลในวงการกีฬามวยเพื่อกำกับดูแลให้สวัสดิการ การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ได้รับประโยชน์อันพึงได้รับจากเงินกองทุนกีฬามวย ให้เป็นไปตามระเบียบ และนโยบายของคณะกรรมการกีฬามวย ในการให้ความช่วยเหลือจะเน้นไปที่นักมวยที่ได้รับบาดเจ็บอย่างหนัก อันเกิดจากการแข่งขันกีฬามวยเท่านั้น⁵

3.1.3 พระราชบัญญัติแพทยแผนไทย พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัตินี้มุ่งเน้นในการคุ้มครองสิทธิภูมิปัญญาทางการแพทย์เป็นแนวความคิดพื้นฐานนำไปสู่เหตุผลที่มีความจำเป็นในการคุ้มครองผู้ทรงสิทธิในภูมิปัญญาทางการแพทย์ที่เป็นสิทธิมนุษยชนในองค์ความรู้ของมนุษย์ ในฐานะมนุษย์และเป็นองค์ความรู้ในการรักษา เป็นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในการแสวงหาประโยชน์จากองค์ความรู้

ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยเป็นภูมิปัญญาของโลกตะวันออกมีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนานที่บอกถึงความเป็น อัตลักษณ์ของไทย และแสดงให้เห็นคุณค่าในองค์ความรู้ในการดูแลสุขภาพสำหรับไทย แนวความคิดและความสำคัญในการคุ้มครองผู้ทรงสิทธิภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยให้ขับเคลื่อน ดำรงอยู่ และพัฒนาภูมิปัญญาการแพทย์

การแพทย์แผนไทยเป็นการบำบัด โรคและดูแลสุขภาพ ที่สั่งสมจากประสบการณ์ของชนชาติไทย อาศัยองค์ความรู้จากต่างชาติที่เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย กลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

⁴ มุลินธิสถาบันวิจัยกฎหมาย. (2544). *โครงการศึกษาวิจัยและจัดทำกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.

⁵ อุดลย์ ทานาราช. (2542). ปัญหาข้อกฎหมายที่ทำให้เกิดความล่าช้าในการยุติข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ.2542. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 5(2).

มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยเริ่มต้นตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น ปรากฏเป็นกฎหมายตราสามดวง กำหนดศักดิ์นาข้าราชการ ที่ปฏิบัติด้านการแพทย์ต่างๆ ต่อมาสมัยอยุธยาตอนปลาย ปรากฏในตำรา พระโอสถพระนารายณ์เกี่ยวกับการรักษาโรค แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

(1) เกี่ยวกับความผิดปกติของธาตุทั้ง 4 และยารักษา

(2) ตำรายาที่มีชื่อเรียกต่างๆ

(3) ตำรับยาน้ำมันและยาขี้ผึ้ง และในสมัยรัตนโกสินทร์หลักฐานตำราการแพทย์และตำรายาพระโอสถได้มีการรวบรวมและตรวจชำระ แล้วนำมาจารึกบนหินอ่อนเพื่อรวบรวมตำรายาทั้งหลาย ทำให้เห็นถึงการคุ้มครองผู้ทรงสิทธิในภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย ในการแสดงชื่อเสียงเกียรติคุณของเจ้าของตำรับยาต่างๆ จนกระทั่งในปัจจุบันได้มีการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 โดยมีหน่วยงานการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข

ดังนั้นสรุปได้ว่า พระราชบัญญัตินี้มุ่งส่งเสริม และคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย ที่เกี่ยวข้องกับผู้ทรงสิทธิในภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1) เพื่อคุ้มครอง และการส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยให้เป็นฐานการพัฒนาต่อ ยอดองค์ความรู้ ป้องกันการแสวงหากำไรอย่างผูกขาดเป็นเจ้าของภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะบุคคล หรือนิติบุคคลต่างชาติ

2) เพื่อให้ความคุ้มครองยาสมุนไพรไปพร้อมๆ กับระบบนิเวศอันเป็นแหล่งกำเนิดโดย ประกาศกำหนดประเภท ลักษณะ ชนิด และชื่อของสมุนไพรควบคุมเนื่องจากมีค่าในการทำวิจัย มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ หรืออาจสูญพันธุ์

3) เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ชุมชน และรัฐ ในการคุ้มครอง และส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย โดยจัดทำแผนการจัดการพื้นที่คุ้มครองสมุนไพร และจัดให้ มีกองทุนภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยเพื่อสนับสนุนกิจการ⁶

แพทย์แผนไทย แพทย์ทางเลือกกับการประกันสุขภาพ ประเทศไทยมีหลักประกันสุขภาพ อยู่ 3 ระบบ (ระบบประกันสังคม ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า และระบบสวัสดิการข้าราชการ) ครอบคลุมประชากร 48 ล้านคนใน ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า การจัดตั้งกองทุนทางการแพทย์แผนไทยเพื่อส่งเสริม บริการของสถานบันสาธารณสุขและการบริการที่เข้าถึง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 สมทบรายหัวละ 0.50 บาท ก่อนจะเพิ่มเป็น 10.77 บาทต่อปีในปี พ.ศ. 2559 และเพิ่มเป็น 11.61 บาทต่อปี ในปี 2560-2561 เพื่อเข้าถึงบริการ ระบบสวัสดิการข้าราชการ ครอบคลุม

⁶ กัทรพร เชนบุตร. (2556). การคุ้มครองผู้ทรงสิทธิในภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยศึกษาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542. *วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์*, 4(1).

ประชากร 5 ล้านคน ระบบประกันสังคม ครอบคลุมประชากร 10.5 ล้านคน แต่กลับไม่มีนโยบาย หรือการส่งเสริมให้มีการเข้าถึงบริการการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก โดยขึ้นอยู่กับแต่ละ สถานบริการแต่ละแห่งที่มีการจัดบริการ และในปัจจุบันเงินจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุนภูมิ ปัญญาการแพทย์แผนไทยมีแนวโน้มลดลงในทุกๆปี เนื่องจากการบริหารที่ไม่มีประสิทธิภาพมาก พอ⁷

ภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการตรวจ วินิจฉัย บำบัด รักษา หรือป้องกันโรค หรือการส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของมนุษย์หรือสัตว์ การผดุงครรภ์ การนวดไทย การเตรียมการผลิตยาแผนไทย และการประดิษฐ์อุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์ โดยอาศัยความรู้หรือตำราที่ได้ถ่ายทอดและพัฒนาสืบต่อกันมา โดยกำหนดให้มีการจดทะเบียนภูมิ ปัญญาแพทย์แผนไทย ซึ่งผู้ทรงสิทธิเท่านั้นที่จะมีสิทธิในการผลิตยาใช้ศึกษาวิจัยจำหน่าย ปรับปรุง หรือพัฒนาตำรับยาแผนไทยหรือภูมิปัญญาในตำราการแพทย์แผนไทยที่ได้จดทะเบียนไว้

รูปแบบการคุ้มครอง

(1) การกำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยทำ หน้าที่ในการคุ้มครองส่งเสริมให้เอกชน ชุมชน และองค์กรเอกชนตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญา การแพทย์แผนไทย และสมุนไพร และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พัฒนา และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

(2) การกำหนดให้กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือกมีหน้าที่ รวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยเกี่ยวกับตำรับยาแผนไทย และตำราการแพทย์แผนไทย ที่ว่าราชอาณาจักร เพื่อจัดทำทะเบียน

(3) การกำหนดให้ผู้ที่ประสงค์นำตำรับยาแผนไทยของชาติไปขอขึ้นทะเบียนตำรับยา ขอ อนุญาตผลิตยาตามกฎหมายว่าด้วยยา หรือนำไปทำการศึกษาวิจัยเพื่อปรับปรุง หรือพัฒนาเป็นตำรับ ยาใหม่เพื่อประโยชน์ในทางการค้า หรือทำการศึกษาวิจัยตำราการแพทย์แผนไทยของชาติเพื่อ ปรับปรุงพัฒนาภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยขึ้นใหม่เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในทางการค้า ยื่นคำ ขอรับอนุญาตใช้ประโยชน์ และชำระค่าธรรมเนียมรวมทั้งค่าตอบแทนสำหรับการใช้ประโยชน์ ดังกล่าวต่อผู้อนุญาต

(4) การกำหนดให้มีการจดทะเบียนสิทธิในภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยเพื่อขอรับการ คุ้มครอง ส่งเสริมตามที่กำหนดโดยบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ โดยยื่นคำขอต่อนายทะเบียน

⁷ กองวิชาการและแผนงานกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2562). *แผนยุทธศาสตร์กรมการ แพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกระยะ 5 ปี ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.

(5) การกำหนดห้ามมิให้ผู้ใดศึกษาวิจัย หรือส่งออกสมุนไพรควบคุม หรือจำหน่ายหรือแปรรูป สมุนไพรควบคุมเพื่อการค้า เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

(6) การกำหนดให้มีการจัดทำ และดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่เรียกว่า “แผนจัดการเพื่อคุ้มครองสมุนไพร”

(7) การจัดตั้งกองทุนภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง กับการคุ้มครอง ส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย⁸

กองทุนจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินงานและคุ้มครอง ส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย โดยเรียกว่ากองทุนภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนภายใต้การดูแลของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข กองทุนภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย ประกอบไปด้วยเงินและทรัพย์สินตามที่ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 76 ดังต่อไปนี้

- (1) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- (2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับจากภาคเอกชน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ รัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์กรระหว่างประเทศ
- (3) ดอกผลและผลประโยชน์ที่เกิดจากกองทุน
- (4) รายได้อื่นที่เกิดจากการดำเนินงานของกองทุน⁹

3.1.4 พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2484 และพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2522 ถูกใช้บังคับมานาน บทบัญญัติหลายประการไม่เหมาะสม กับสภาพการณ์ในปัจจุบัน จึงการปรับปรุงให้มีการอนุรักษ์ ส่งเสริม ฟื้นฟู จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของชาติ และของท้องถิ่น พร้อมกับยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลที่สมควรเป็นศิลปินแห่งชาติ หรือผู้ทรงคุณวุฒิในด้านทางวัฒนธรรม หรือบุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมเป็นการรองรับ และสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรม ภายใต้การส่งเสริม และประสานงานดำเนินการของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ในการดำเนินงานให้เป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การบริหารงานวัฒนธรรม

⁸ มูลนิธิสถาบันวิจัยกฎหมาย. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 4. หน้า 10.

⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 มาตรา 76

โดยคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติให้คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็น ประธาน กรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นรองประธาน กรรมการ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ประธานสภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง จากผู้มีความเชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจำนวนไม่เกิน 9 คน เป็นกรรมการ

ให้ปลัดกระทรวงวัฒนธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ปลัดกระทรวง วัฒนธรรมแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้ช่วยเลขานุการทั้งนี้ ให้กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 3 ปี อาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่ต้องไม่เกินสองวาระ ติดต่อกัน

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

1) มีการนำเสนอแนะ และให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับด้านนโยบาย และด้าน แผนแม่บทวัฒนธรรมของชาติ ประกอบด้วยกระบวนการส่งเสริมวัฒนธรรมปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2) มีการเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี จัดให้มีหรือแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับหรือ มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของชาติ

3) มีการวางแนวทาง และการประสานนโยบาย และแผนงาน เพื่อความร่วมมือ และการ ปฏิบัติงานขององค์กรต่าง ๆ ในหน่วยงานของรัฐ และเอกชนในเรื่องที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติ และการรณรงค์วัฒนธรรมอันดีงามของชาติ

4) มีการให้คำปรึกษา มีการให้คำแนะนำ และมีการประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐ และ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติ

5) มีการควบคุม และหาวิธีปลูกฝังวัฒนธรรมของชาติในจิตใจของประชาชนเพื่อให้มี การปฏิบัติตามกฎหมาย

6) มีการกำกับติดตาม และมีการประเมินผลของการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของชาติ

7) มีการกำหนดแผนการเงิน และแผนงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกองทุน

สภาวัฒนธรรม

การส่งเสริม การอนุรักษ์ หรือ การฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม อันดีงามของท้องถิ่น และของชาติ ประสานการดำเนินงานวัฒนธรรม ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนมีส่วนร่วม ในการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมในแต่ละระดับ ประกอบด้วย สภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย สภาวัฒนธรรมจังหวัด จังหวัดละ 1 แห่ง สภาวัฒนธรรมอำเภอ อำเภอละ 1 คน และ สภาวัฒนธรรมตำบล ตำบลละ 1 แห่ง ให้สภาวัฒนธรรมมีสถานภาพเป็นองค์กรภาคเอกชนที่ดำเนินงานวัฒนธรรมภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ประกอบด้วย กรรมการ และสมาชิกที่มาจากผู้แทนองค์กรที่มีการดำเนินงานวัฒนธรรม หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรม เช่น เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายภาคเอกชน เครือข่ายภาคชุมชน เครือข่ายภาคธุรกิจ เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน และเครือข่าย ภาควิชาการ

บทเฉพาะกาล

(1) ให้บรรดาพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 และพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2522 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่ 13 พฤศจิกายน 2553 ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ จนกว่าจะได้มีกฎกระทรวงระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศตามกฎหมายนี้ออกใช้บังคับ

(2) ให้มีการโอนทรัพย์สิน หนี้ เงินงบประมาณ และรายได้ของกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2522 ไปเป็นของกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมตามกฎหมายนี้

(3) ให้มีผู้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2522 ในวันที่ 12 พฤศจิกายน 2553 ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมตามกฎหมายนี้ ต้องไม่เกิน 90 วันนับแต่วันที่ 13 พฤศจิกายน 2553

(4) ให้มีผู้เป็นศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม และผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมอยู่ในวันที่ 13 พฤศจิกายน 2553 เป็นศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม หรือบุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมตามกฎหมายนี้

(5) ให้มีกรรมการ และสมาชิกในสภาวัฒนธรรมที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงวัฒนธรรมว่าด้วยสภาวัฒนธรรม พ.ศ. 2551 อยู่ในวันที่ 12 พฤศจิกายน 2553 ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

จนกว่าจะมีกรรมการและสมาชิกในสภาวัฒนธรรมตามกฎหมายนี้ ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน 90 วันนับแต่วันที่ 13 พฤศจิกายน 2553¹⁰

กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม เป็นส่วนราชการระดับกองในสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ส.ว.ช.) ต่อมาในปี พ.ศ. 2553 มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2553 มาตรา 3 ให้เปลี่ยนชื่อส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม จาก “สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ” เป็น “กรมส่งเสริมวัฒนธรรม” และโอนกิจการทรัพย์สิน สิทธิ หนี้ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้าง เงินงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ไปเป็นของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

พ.ศ. 2554 พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ถูกใช้บังคับเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 มาตรา 19 ได้กำหนดไว้ว่า “ให้จัดตั้งกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนงานวัฒนธรรม มีคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะ และให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบาย และแผนแม่บทวัฒนธรรม เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อจัดให้มีหรือแก้ไขกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ วางแนวทางและประสานนโยบายและแผนเพื่อความร่วมมือและการปฏิบัติงานขององค์กรต่างๆ ในหน่วยงานของรัฐและเอกชนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของชาติ และการรณรงค์วัฒนธรรมอันดีงามของชาติ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของชาติ กำหนดแผนการเงินและแผนงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกองทุน โดยมีปลัดกระทรวงวัฒนธรรมเป็นกรรมการและเลขาธิการ”¹¹

กองทุนวัฒนธรรมแห่งชาติ มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ ดังนี้¹²

วิสัยทัศน์ : เป็นกองทุนที่มีประสิทธิภาพในการสนับสนุน ส่งเสริม เผยแพร่องค์ความรู้ และงานทางด้านวัฒนธรรมสู่ประชาชน

พันธกิจ:

1) ส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ผลงาน และการดำเนินงานของศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม และศิลปินพื้นบ้าน

¹⁰ สุทธิมาตร จันทร์แดง. (2553). *พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักกฎหมาย หน้า 115 – 120.

¹¹ กระทรวงวัฒนธรรม. (ม.ป.ป). *ที่มาของกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.

¹² กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม. (2561). *แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนากองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2564 (ระยะ 4 ปี)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.culture.go.th>. [2563, 13 มิถุนายน].

2) ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมของบุคคล คณะบุคคล ขององค์กรภาครัฐ เอกชน ทั้งในระดับท้องถิ่นระดับชาติ และระดับนานาชาติ

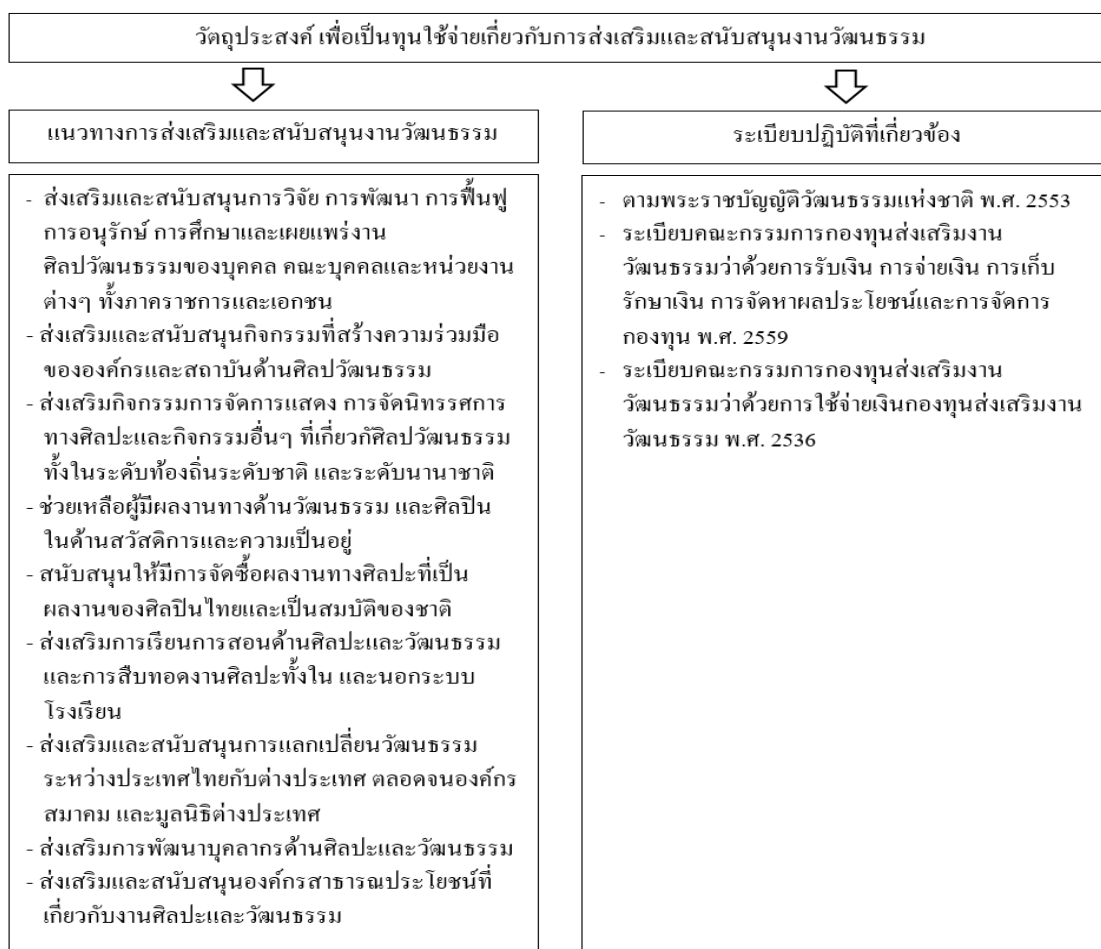
3) ส่งเสริมและสนับสนุนการนำทุนทางวัฒนธรรมสร้างสรรค์คุณค่าทางสังคมและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

4) ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนด้านสวัสดิการของศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม ผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมและศิลปินพื้นบ้าน

5) บริหารจัดการกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ : เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนงานวัฒนธรรม (ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553)

ดังมีรายละเอียดตามแผนภาพที่ 2.1 และการวิเคราะห์ SWOT กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม รายละเอียดตามแผนภาพที่ 2.2

แผนภาพที่ 2.1 วัตถุประสงค์ แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนงานวัฒนธรรม และ
ระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง¹³

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
1) มีทุนทางวัฒนธรรมด้านปราชญ์บุคคลที่สำคัญของแผ่นดิน ได้แก่ ศิลปินแห่งชาติผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมและผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ต้นแบบในการสร้างสรรค์งานศิลปะแขนงต่างๆ ได้แก่ ด้านทัศนศิลป์/สถาปัตยกรรม ด้านวรรณศิลป์และด้านศิลปะการแสดง ให้กับนักเรียน นักศึกษาและประชาชนที่สนใจ 2) มีคณะกรรมการ กทส. เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง และมีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ 3) มีการส่งเสริมการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาของศิลปินพื้นบ้าน และต่อยอดทักษะให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชน เพื่อการอนุรักษ์ สืบสานมรดกวัฒนธรรมที่ยั่งยืน 4) ได้รับงบประมาณสนับสนุนเฉพาะด้านสวัสดิการแก่ศิลปินแห่งชาติ ผู้มีผลงานดีเด่น ทางด้านวัฒนธรรมและผู้ทรงคุณวุฒิอย่างต่อเนื่อง 5) มีสถานที่จัดการแสดงที่ได้มาตรฐาน อันสนับสนุนกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม 6) หน่วยงานภายนอกและกลุ่มศิลปินสนใจทากิจกรรมร่วมกับกองทุนฯ เช่น จัดคอนเสิร์ต นิทรรศการ ฯลฯ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย	1) บุคลากรขาดความรู้และทักษะในการตลาดและธุรกิจระดมทุน ทำให้หารายได้เพิ่ม ได้ค่อนข้างน้อย 2) กระบวนการบริหารจัดการกองทุนฯ และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ ยังต้องอ้างอิงกับระเบียบราชการฯ ทำให้ขาดความคล่องตัว 3) ระบบสารสนเทศ (ฐานข้อมูลของศิลปินแห่งชาติ ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม และผู้ทรงคุณวุฒิ) ยังไม่ครบถ้วนและไม่เป็นปัจจุบัน 4) การให้ความสนับสนุนงานด้านวัฒนธรรม ทำได้ไม่กว้างขวาง

¹³ กองกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม. (2561). *แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนากองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2564 (ระยะ 4 ปี)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.culture.go.th>. [2563, 13 มิถุนายน].

โอกาส (Opportunity)	ปัจจัยคุกคาม (Threat)
1) มีพ.ร.บ. วัฒนธรรมแห่งชาติ รองรับ ทำให้มีกรอบแนวทางในการปฏิบัติงาน 2) ความหลากหลายทางด้านศิลปวัฒนธรรมของไทยที่ผสมกลมกลืนกันภายในชาติอันเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ถือเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ที่สามารถนำไปใช้เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ 3) พระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 615 พ.ศ. 2559 เล่ม 133 ตอนที่ 59 ก ราชกิจจานุเบกษา หน้า 8 ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2559 กำหนดให้ผู้บริหารจากเงินหรือทรัพย์สินให้กองทุนฯ มีสิทธิ์นำไปลดหย่อนภาษีสองเท่าได้ 4) มีเว็บไซต์กรมส่งเสริมวัฒนธรรม และเว็บเพจกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมที่สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมได้อย่างสะดวก	1) ขาดเครือข่ายภาคเอกชนในการสนับสนุนและร่วมระดมทุน 2) ศิลปินแห่งชาติ และผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพ จึงเป็นอุปสรรคต่อการสืบทอดและเผยแพร่ผลงาน 3) เยาวชนขาดความสนใจในวัฒนธรรมของชาติ เห็นเป็นของล้าสมัย 4) กระบวนการบริหารงานกองทุนฯ ต้องปฏิบัติงานภายใต้ นโยบายรวมของรัฐบาล

แผนภาพที่ 2.2 การวิเคราะห์ SWOT กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม¹⁴

จากแผนภาพที่ 2.1 เรื่องวัตถุประสงค์ แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนงานวัฒนธรรม และระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง และแผนภาพที่ 2.2 เรื่องการวิเคราะห์ SWOT กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม สามารถสรุปได้ว่า กระทรวงวัฒนธรรมนั้น ใช้กองทุนและคณะกรรมการกองทุนวางแผนส่งเสริมและสนับสนุนงานวัฒนธรรม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม ว่าด้วยการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การจัดหาผลประโยชน์และการจัดการกองทุน พ.ศ. 2559 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมว่าด้วยการใช้จ่ายเงินกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม พ.ศ. 2536

แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนงานวัฒนธรรมนั้น ประกอบไปด้วยเครื่องมือที่เป็น การส่งเสริมและสนับสนุนโดยตรง เช่น การวิจัย การฟื้นฟู การอนุรักษ์ การศึกษาและเผยแพร่ งานศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมที่สร้างความร่วมมือขององค์กรและสถาบันด้านศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมการจัดการแสดง การจัดนิทรรศการทางศิลปะและกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ทั้งในระดับท้องถิ่นระดับชาติ และระดับนานาชาติ การเรียนการสอนด้านศิลปะและวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ การพัฒนาบุคลากรด้านศิลปะและวัฒนธรรม เป็นต้น

¹⁴ กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม. (2561). *แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนากองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2564 (ระยะ 4 ปี)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.culture.go.th>. [2563, 13 มิถุนายน].

การส่งเสริมและสนับสนุนโดยอ้อม ได้แก่ ช่วยเหลือผู้มีผลงานทางด้านวัฒนธรรม และศิลปินในด้านสวัสดิการและความเป็นอยู่ สนับสนุนให้มีการจัดซื้อผลงานทางศิลปะที่เป็นผลงานของศิลปินไทยและเป็นสมบัติของชาติ เป็นต้น

โดยกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม มีจุดแข็งและโอกาสหลายประการที่สามารถทำให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรม และที่สำคัญคือ มีทุนทางวัฒนธรรมด้านปุชนิยบุคคลที่สำคัญของแผ่นดิน มีคณะกรรมการ กกส. เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง และมีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ มีการส่งเสริมการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาของศิลปินพื้นบ้าน และต่อ ยอดทักษะให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชน เพื่อการอนุรักษ์ สืบสานมรดกวัฒนธรรมที่ยั่งยืน รวมถึงได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยประชาชนมีแรงจูงใจจากการสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนรักษาวัฒนธรรมที่เป็นสมบัติของชาติ รวมถึงพระราชกฤษฎีกา กำหนดให้ผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้กองทุนฯ มีสิทธินำไปลดหย่อนภาษีสองเท่าได้ แต่ปัจจุบันปัจจัยคุกคามหนึ่งที่สำคัญ คือ เยาวชนขาดความสนใจในวัฒนธรรมของชาติเห็นเป็นของล้าสมัย เป็นสิ่งที่จะต้องมีการหาแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนงานวัฒนธรรมต่อไป

3.1.5 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559

ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรม พ.ศ. 2553 มาตรา 4 นิยามคำว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีตประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมร่วมสร้างสรรค์ สังคม ปลูกฝัง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งด้านจิตใจและวัตถุ อย่างสันติสุขและยั่งยืน

มรดกทางวัฒนธรรม เป็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ และมีคุณค่าซึ่งเกิดขึ้นในอดีตและได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง มรดกทางวัฒนธรรมบางอย่างกลายเป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญ และเป็นความภาคภูมิใจของคนในสังคมสืบเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบัน องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และกฎหมายประเทศต่างๆ ทั้งในแถบทวีปยุโรปและเอเชีย ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็นสองประเภทคือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งโบราณคดีงานจิตรกรรม เป็นต้น และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) หรือตามกฎหมายไทยที่เรียกว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” ได้แก่ ภาษา ศิลปะการแสดง งานช่างฝีมือดั้งเดิม เป็นต้น

1) ความหมายของคำว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ความรู้ การแสดงออก การประพฤติปฏิบัติ หรือทักษะทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชนยอมรับ และรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และ

มีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกคนรุ่นหนึ่ง โดยอาจมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน (มาตรา 3)

2) ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ตามมาตรา 4 กำหนด ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ไว้ดังนี้

- (1) วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา
- (2) ศิลปะการแสดง
- (3) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล
- (4) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
- (5) งานช่างฝีมือดั้งเดิม
- (6) การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว
- (7) ลักษณะอื่นๆ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจำแนกลักษณะมรดกภูมิปัญญาฯ ดังกล่าว มาจาก 7 สาขาตามที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ได้จำแนกไว้ในปี พ.ศ. 2555 กล่าวคือ

- (1) สาขาวรรณกรรมพื้นบ้านซึ่งถ่ายทอดอยู่ในวิถีชีวิตชาวบ้าน เช่น นิทาน ตำนาน สุภาษิต ปริศนาคาถาย เป็นต้น
- (2) สาขาภาษาซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้สื่อสารในวิถีการดำรงชีวิตของชนกลุ่มต่างๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาท้องถิ่น ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น
- (3) สาขาศิลปะการแสดง เช่น ดนตรี นาฏศิลป์ ละคร เป็นต้น
- (4) สาขาแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล เช่น มารยาท ขนบธรรมเนียม ประเพณี งานเทศกาล ฯลฯ
- (6) สาขางานช่างฝีมือดั้งเดิม เช่น ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า เครื่องจักสาน เครื่องปั้นดินเผา เครื่องโลหะ เครื่องไม้ เครื่องหนัง เครื่องประดับ ฯลฯ และ
- (7) สาขาการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ซึ่งจัดอยู่ในสาขา กีฬาภูมิปัญญาไทย เช่น มวยไทย หมากเก็บ เสือกินวัว ฯลฯ

3) คณะกรรมการ หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งคณะกรรมการฯ ดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีทั้งส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร และ ประจำจังหวัด

3.1) คณะกรรมการฯ (ส่วนกลาง) ซึ่งมาตรา 5 กำหนดให้คณะกรรมการฯ ประกอบด้วย

- (1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม เป็นประธานกรรมการ
- (2) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 11 คนได้แก่

- 1) ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- 2) ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 3) ปลัดกระทรวงมหาดไทย
- 4) ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
- 5) ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- 6) อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา
- 7) อธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
- 8) อธิบดีกรมศิลปากร
- 9) ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- 10) ปลัดกรุงเทพมหานคร และ
- 11) ประธานสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ

(3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีจำนวน 8 คน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้กำหนดโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม และชุมชนด้วย

3.2) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ (ส่วนกลาง) ที่สำคัญ ๆ คือ

(1) พิจารณา และให้ความเห็นชอบนโยบาย และแผนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (เสนอโดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม คณะกรรมการฯ กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการฯ ประจำจังหวัด) รวมถึงพิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนงาน และโครงการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (เสนอโดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม)

(2) พิจารณา และให้ความเห็นชอบการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(3) ออกประกาศกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมถึงออกระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ และมาตรการการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หลักเกณฑ์การจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หลักเกณฑ์การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการกลั่นกรอง เป็นต้น

(4) กำกับ ติดตาม ประเมินผล สอดส่อง ดูแล คຸ້ມครอง ป้องกันมิให้มีการกระทำอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ขึ้นบัญชีไว้ และให้ข้อมูล คำแนะนำ แก่ผู้ที่นำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้ ตลอดจน ประกาศเกียรติคุณเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานที่ทำคุณประโยชน์ รวมถึงให้คำแนะนำ หรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ตาม พ.ร.บ.นี้ (มาตรา 10)

นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ มีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการ คณะทำงานอาทิ อนุกรรมการ กลั่นกรอง เพื่อทำหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบทางวิชาการประกอบการพิจารณาขึ้นบัญชีมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแก่คณะกรรมการด้วย (มาตรา 12)¹⁵

3.1.6 แนวความคิดที่มักบ่งชี้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม พ.ศ. 2559

องค์การ การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือองค์การยูเนสโก (UNESCO) เห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมต่อประเทศชาติและสังคมเป็นอย่างมาก ได้มีการ ผลักดันให้มีกฎหมายเพื่อส่งเสริมคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม แม้ว่าในก่อนหน้านี้อาจมีกฎหมาย คุ้มครองวัฒนธรรม เช่น โบสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ ออกมาบังคับใช้ แต่ตัวกฎหมายไม่ได้ ครอบคลุมถึงส่วนของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ประเพณี ศิลปะการแสดง ภาษา และอื่นๆในการคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

องค์การยูเนสโกได้แบ่งมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ได้แก่ จารีตประเพณี ความเชื่อ เทศกาลต่างๆ เป็นต้น

อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เริ่มต้นมาจากการ ออกเพลงของ El Condor Pasa (If I could) ของไซมอนและการ์ฟังก์เกิล (Simon and Garfunkel) ในปี ค.ศ. 1970 ที่ดัดแปลงมาจากเพลงพื้นเมืองของเทือกเขาแอนดีสในอเมริกาใต้ ต่อมานักแต่งเพลงชาว เปรูได้อ้างสิทธิ์ดังกล่าวว่าเป็นเพลงพื้นเมืองของประเทศเปรูและโบลิเวีย และเมื่อ พ.ศ. 2542 ยูเนสโกได้ร่วมกับสถาบันสมิธโซเนียนจัดงานสัมมนาว่าด้วย ข้อเสนอแนะของยูเนสโก ค.ศ. 1989 เพื่อส่งเสริม รักษา มรดกวัฒนธรรมประเพณีและคติชนที่ กรุงวอชิงตัน ดีซี เพื่อทบทวนข้อปัญหาที่ เกี่ยวข้องเสนอแนะ เช่น บทนิยามความหมายของ คติชน/คติชาวบ้าน (Folklore) เพื่อหาแนวทางการ พัฒนาในการส่งเสริมรักษามรดกวัฒนธรรม รวมไปถึงการแสวงหาเครื่องมือทางกฎหมายระหว่าง ประเทศ อนุสัญญาฯดังกล่าวเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อเป็นบทบัญญัติและบรรทัดฐานใน การกำหนดการส่งเสริมรักษามรดกวัฒนธรรม¹⁶

¹⁵ วนิดา อินทรอำนวย. (2560). *พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

¹⁶ สุดแดน วิสุทธิลักษณ์. (2560). *มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ : บทเรียนจากเพื่อนบ้าน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2559 ในฐานะภาคีสมาชิกของอนุสัญญาฯ คณะกรรมการในสมัย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีได้เสนอร่างกฎหมายว่าด้วยมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเข้าสู่สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ส.น.ช.) และผ่านความเห็นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2558 “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ถูกตราขึ้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2559 และบังคับในวันที่ 2 ธันวาคม 2559 เป็นต้นไป หน่วยงานกำกับดูแลได้แก่ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม กำหนดให้มีคณะกรรมการเป็นกลไกในการพิจารณา และเห็นชอบในนโยบาย และแผนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และแผนโครงการต่างๆ ในการส่งเสริม รักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัตินี้¹⁷ โดยให้ความสำคัญในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ถึงแม้ก่อนหน้านี้ประเทศไทยจะมี พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 บังคับใช้ยู่ก็ตาม แต่นั่นก็ไม่ครอบคลุมถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในด้านอื่นๆ เป็นเพียงกฎหมายเฉพาะส่วนที่คุ้มครองในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ไม่รวมไปถึงมรดกภูมิปัญญาทั้งหมดของไทย ทำให้มีการบัญญัติพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ขึ้น เพื่อให้เป็นตามแนวทางขององค์การยูเนสโก และเพื่อคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทยที่สำคัญๆ เช่น ภาษา ประเพณี พิธีกรรม การแต่งกาย งานฝีมือดั้งเดิม ศิลปะการแสดงต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการส่งเสริม รักษา คุ้มครองในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะเชิงการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยกำหนดการคุ้มครองโดยวิธีการจดทะเบียนต่อกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ในการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรม การขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกำหนดโดยวิธีการดังต่อไปนี้ (1) กรมส่งเสริมมีหน้าที่รวบรวมข้อมูลการจัดทำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (2) ชุมชนมีการสืบทอดและการร่วมกันในการอนุรักษ์วัฒนธรรม เช่น ประเพณีแห่ผีตาโขน ของจังหวัดเลย เป็นต้น และมีการสืบทอดอย่างต่อเนื่อง (3) สภาวัฒนธรรม สภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล หรือสภาวัฒนธรรมอื่นยื่นขอจดทะเบียนต่ออธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม พร้อมแสดงที่มาของแหล่งมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยไม่มีการบิดเบือนหรือดัดแปลงไปจากเดิม

คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นประธาน กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 11 คน ได้แก่ ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา อธิบดีกรม

¹⁷ วนิกา อินทรอำนาจ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 15. หน้า 2.

พัฒนาการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก อธิบดีศิลปากร ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ปลัดกรุงเทพ และประธานสภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย พร้อมทั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการปรึกษาในการส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พร้อมมีการกำหนดเรื่องการจัดตั้งกองทุนเพื่อคุ้มครอง ส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นทุนในการใช้จ่ายโดยมีรัฐเป็นผู้จัดสรรเงินงบประมาณประจำปีและมีการกำหนดการลดหย่อนภาษีจากการบริจาคเข้ากองทุนเพื่อคุ้มครอง ส่งเสริม รักษา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม¹⁸

เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2558 กระทรวงวัฒนธรรมได้มีการยื่นหนังสือต่อสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ... ต่อสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อขอความเห็นในการเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage) ต่อคณะรัฐมนตรี และมีมติเห็นชอบในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558 ที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ต่อมาได้มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่มีคามเกี่ยวข้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในเรื่องวิชาการและเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในการเข้าร่วมการประชุมพิจารณาและเปลี่ยนชื่อจากร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ....เป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 แทน¹⁹

¹⁸ มุขนิสิตฉบับวิจัยกฎหมาย. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 4. หน้า 202-211.

¹⁹ กองกฎหมายการศึกษาและวัฒนธรรม. (2559). *เจตนารมณ์พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

ตารางเปรียบเทียบกองทุน

	กองทุนกีฬามวย	กองทุนแพทย์แผนไทย	กองทุนวัฒนธรรม
1.หน้าที่ของกองทุน	จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเพื่อช่วยเหลือนักกีฬา มวยที่ได้รับบาดเจ็บและผู้เชี่ยวชาญที่ เกี่ยวข้องกับกีฬามวย พร้อมส่งเสริม รักษาศิลปะกีฬามวย	การดำเนินงานที่เกี่ยวกับข้องกับการคุ้มครองและ ส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย	ส่งเสริม อนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมและ ประสานงานดำเนินงานด้านวัฒนธรรม
2.รูปแบบของกองทุน	เป็นรูปแบบของกองทุนหมุนเวียน เพื่อ ส่งเสริม	เป็นรูปแบบของกองทุนหมุนเวียน เพื่อส่งเสริม	เป็นรูปแบบของกองทุนหมุนเวียน เพื่อส่งเสริม
3.วัตถุประสงค์	เพื่อสวัสดิการรวมทั้งในความช่วยเหลือ แก่นักกีฬามวย ผู้ฝึกสอน ผู้ตัดสิน หัวหน้าค่ายมวยเป็นบุคคลและบุคคลใน วงการกีฬามวย	1.เพื่อคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผน ไทยให้เป็นฐานการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ 2.เพื่อคุ้มครองยาสมุนไพรไปพร้อมๆกับระบบ นิเวศน์อันเป็นแหล่งกำเนิด 3.เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ชุมชน และรัฐในการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญา การแพทย์แผนไทย	เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมและ สนับสนุนงานวัฒนธรรม
4.หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สำนักงานคณะกรรมการกีฬามวย การกีฬาแห่งประเทศไทย	กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข	สภาวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

จากตารางเปรียบเทียบดังกล่าวที่ผู้ศึกษาได้ยกตัวอย่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น ได้มีการบัญญัติในเรื่องการจัดตั้งกองทุนตามพระราชบัญญัติที่มีการบัญญัติให้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นเพื่อมุ่งเน้นในการส่งเสริมและรักษาตามกฎหมายเฉพาะส่วนที่ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองส่งเสริมตามกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์ที่ใกล้เคียงกันในการจัดการบริหารกองทุนในรูปแบบกองทุนหมุนเวียนเพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกองทุนนั้นๆ โดยมีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้กำกับดูแลกองทุนดังกล่าว โดยผ่านการบริหารของคณะกรรมการกองทุน

3.2 กฎหมายส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในต่างประเทศ

3.2.1 อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

เนื่องจากในอดีตการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมไม่มีหลักเกณฑ์กลางในการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมจึงทำให้ในการคุ้มครองไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ยูเนสโกเล็งเห็นถึงความสำคัญในส่วนนี้ จึงมีความจำเป็นในการสร้างกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแล ส่งเสริม อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญๆของนานาประเทศ เพื่อนำไปเป็นต้นแบบของกฎหมายภายในประเทศของแต่ละประเทศของตนเอง

ความเป็นมาของอนุสัญญาฯสามารถแบ่งออกได้ 3 ช่วง ดังนี้

1) ช่วงเริ่มต้น : หลังจากที่เสร็จสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการประกาศเสรีภาพของนานาประเทศมากขึ้น เพื่อบ่งบอกความเป็นตนเองผ่านวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ แต่ละชนชาติ เชื้อชาติ องค์การยูเนสโกที่มีการกิจสำคัญในการสร้างสันติระหว่างประเทศ มุ่งเน้นดำเนินการให้เกิดความร่วมมือในด้านศิลปะ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ต่อมาในปี ค.ศ. 1972 ยูเนสโกได้มีการจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติขึ้น โดยกำหนดให้ความคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เช่น อนุสาวรีย์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และอื่นๆ

2) ช่วงหลังอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติใช้บังคับ: ค.ศ. 1973 หลังจากที่มีการบังคับใช้ได้ 1 ปี รัฐบาลโบลิเวียเห็นว่ามรดกวัฒนธรรมนั้นยังเป็นมรดกวัฒนธรรมที่เป็นลักษณะของวิถีชีวิต แนวปฏิบัติต่างๆ การแสดงออกในชีวิตประจำวันของมนุษย์ เสนอให้พิธีสารต่อท้ายอนุสัญญาว่าด้วยลิขสิทธิ์สากล เพื่อคุ้มครองคดีพื้นบ้าน ศิลปะและวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่อีกหนึ่ง เนื่องจากเป็นผลมาจากวงดนตรีได้นำเพลงพื้นเมืองของเปรูและโบลิเวียมาแต่งเป็นเพลง If I could และเมื่อมีการประชุมครั้งที่ 21 ได้มีการเรียกร้องให้ศึกษาจัดทำหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองคดีชนพื้นบ้าน ยูเนสโกและองค์การทรัพย์สิน

ทางปัญญาโลก ได้ร่วมกันจัดทำกฎหมายแม่แบบเพื่อคุ้มครองการแสดงออกของคติชน จนกระทั่งในที่ประชุมนโยบายวัฒนธรรมโลก ประเทศเม็กซิโก ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนามรดกวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตน และอำนาจอธิปไตยของรัฐต่างๆ ในการสร้างแนวทางความร่วมมือ การสื่อสารในด้านวัฒนธรรม และความหลากหลายของวัฒนธรรมทั้งในรูปแบบที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ อาทิ สิทธิความเป็นมนุษย์ ระบบค่านิยม ประเพณี ความเชื่อ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความตระหนัก ความสำคัญของวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และรวบรวมวรรณกรรมมุขปาฐะทั่วโลก และให้ความสำคัญของคำว่าพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพื่อนำไปสู่กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหาร กฎหมาย และโครงการที่เกี่ยวข้อง

3) ช่วงจัดทำร่างอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ : ปี ค.ศ. 2001 ยูเนสโกได้ประชุมผู้เชี่ยวชาญเพื่อรวบรวมนักวิชาการ และนักกฎหมาย ตัวแทนประเทศต่างๆ และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (NGOs) มาประชุมที่เมือง ตูริน ประเทศอิตาลี มีวัตถุประสงค์เพื่อนิยามคำว่า “มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ นั้นผ่านกระบวนการการเรียนรู้ของมนุษย์ เป็นความรู้ ทักษะ และความสร้างสรรค์ที่ถูกส่งต่อ และพัฒนาต่อยอดโดยมนุษย์ แสดงถึงความเป็นชีวิตวิถีชุมชนความเป็นอันหนึ่งอันเดียวต่อเนื่องจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง เพื่ออนุรักษ์ ส่งเสริมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

ปี ค.ศ. 2003 ยูเนสโก ได้นำเสนอร่างอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ต่อคณะกรรมการด้านวัฒนธรรม โดยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 20 เมษายน ค.ศ.2006²⁰

ในเรื่องการจัดตั้งกองทุนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของอนุสัญญาฯ ในหมวดที่ 6 ข้อที่ 25

(1) กองทุนว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “กองทุน” ได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้ว

(2) กองทุนจะประกอบไปด้วยกองทุนในรูปแบบทรัสต์ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามข้อกำหนดทางการเงินขององค์การยูเนสโก

(3) ทรัพยากรของกองทุนจะประกอบไปด้วย

(ก) เงินค่าบำรุงที่รัฐภาคีทั้งหลายจ่ายมาให้

(ข) กองทุนที่ได้รับการจัดสรรมาเพื่อความมุ่งประสงค์นี้ โดยที่ประชุมทั่วไปขององค์การยูเนสโก

²⁰ ฌูซซี่ ฌ ล่าปง. (2558). *การคุ้มครองวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ภายใต้ต้นสนสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ. 2546 ศึกษากรณีของไทยเข้าเป็นภาคี*. วิทยานิพนธ์นิพนธ์นิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

(ค) เงินค่าบำรุง เงินก้ำนัล หรือเงินที่ยกให้โดย :

(1) รัฐอื่นๆ

(2) องค์การและแผนงานของระบบงานของสหประชาชาติ เฉพาะอย่างยิ่ง แผนงานเพื่อการพัฒนาของสหประชาชาติ และองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ

(3) องค์การของรัฐหรือของเอกชนหรือปัจเจกบุคคล

(ง) ดอกเบี้ยที่ได้จากทรัพยากรของกองทุน

(จ) การระดมทุนที่ได้มาด้วยการรวบรวม และรายได้จากเหตุการณ์ต่างๆที่จัดขึ้นเพื่อประโยชน์ของกองทุน

(ฉ) ทรัพยากรอื่นใดที่กฎของกองทุนให้อำนาจไว้โดยคณะกรรมการจะเป็นผู้ตราขึ้น

(4) การใช้ทรัพยากร โดยคณะกรรมการจะตัดสินใจให้ใช้ได้โดยยึดหลักแนวทางที่สมัชชาได้วางไว้

(5) คณะกรรมการอาจยอมรับเงินค่าบำรุงและความช่วยเหลือในรูปแบบอื่นด้วยความมุ่งประสงค์ทั่วไปหรือความมุ่งประสงค์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ โครงการเฉพาะใดๆ หากโครงการเหล่านั้นได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการแล้ว

(6) ต้องไม่มีเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือเงื่อนไขอื่นใด ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฉบับนี้มาผูกพันอยู่กับเงินค่าบำรุงที่มอบให้กองทุน²¹

3.2.2 ประเทศญี่ปุ่น

กองทุนที่มีลักษณะเพื่อการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่นนั้นถือกำเนิดในช่วงปี ค.ศ. 1880 – 1894 (พ.ศ. 2423 -2437) รัฐบาลเมจิได้จัดสรรเงินเพื่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมเนื่องจากการลดลงของวัดและศาลเจ้า ศาลเจ้าและวัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในประเทศญี่ปุ่นมาตั้งแต่ยุคอดีตจนถึงปัจจุบัน การถ่ายทอดภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจะสะท้อนมาจากช่างฝีมือดั้งเดิมที่สร้างสรรค์สิ่งเหล่านั้น รูปแบบการก่อสร้างที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัยมีความแตกต่างกันด้วยลักษณะของหลังคา การก่อสร้างเหล่านี้จะเรียกว่า “Tsukuri” ซึ่งมาจากคำว่า “Tsukuru” ที่มีความหมายว่าการก่อสร้างในภาษาญี่ปุ่น รูปแบบการก่อสร้างวัดและศาลเจ้าได้รับอิทธิพลมาจากสถาปัตยกรรมและคำสอนในพระพุทธศาสนาจากประเทศจีน อาคารตามแบบฉบับการสร้างแบบจีนเม คือศาลเจ้า Ise Jingu ในจังหวัดมิเอะ ซึ่งเป็นศาลเจ้าที่มีชื่อเสียงที่สุดในญี่ปุ่น รูปแบบสถาปัตยกรรมนั้นดูสวยงามและเรียบง่าย ย้อนกลับไปตั้งแต่สมัยญี่ปุ่นโบราณจนถึงยุคโทะฟุง (ปี 250-538) ศาลเจ้าแบบชิเมถูกสร้างขึ้นด้วยไม้ที่ยังไม่แปรรูป แบบยกพื้นสูง คุณลักษณะพิเศษอยู่ที่หลังคาทรงสามเหลี่ยมซึ่งประดับด้วยวัสดุที่เรียกว่า “Chigi” และ “Katsuogi”

²¹ อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรม ค.ศ. 2003

การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมดังกล่าวอยู่ในรูปของเงินทุนสนับสนุนการซ่อมแซมอาคารวัดและศาลเจ้า แต่อย่างไรก็ตามภายใต้การดำเนินการนั้นในระยะต่อมารัฐบาลญี่ปุ่นไม่มีเงินทุนสนับสนุนได้อย่างเพียงพอที่จะปกป้องของเก่าและอาคารเก่าแก่ไว้ได้ทั้งหมด ภายหลังเกิดกระแสชาตินิยมจากการทำสงครามกับประเทศจีนจนได้รับชัยชนะ ความตระหนักถึงความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่นมีมากขึ้นเป็นลำดับ และได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นทางการ จนนำไปสู่การตรากฎหมายคุ้มครองศาลเจ้าและวัดโบราณ (the Ancient Shrines and Temples Preservation Law : 1897-1929) หรือปี พ.ศ. 2440-2472 ส่วนมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประเภทอื่น ๆ นั้น รัฐบาลเมจิมีความพยายามคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมครั้งแรกในปี พ.ศ. 2414 ด้วยการออกกฎหมายคุ้มครองโบราณวัตถุและสมบัติเก่า ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับแรกที่มุ่งทำการสำรวจลงทะเบียนและรวบรวมโบราณวัตถุซึ่งรวมเกือบทุกประเภทของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในญี่ปุ่นยกเว้นที่เป็นอสังหาริมทรัพย์หรือโบราณสถาน โบราณวัตถุและสมบัติเก่าแก่มากกว่า 200,000 รายการถูกระบุไว้ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ อย่างไรก็ตามกฎหมายซึ่งในสมัยนั้นออกในรูปของคาประกาศ (Proclamation) นั้นถูกเพิกถอนในปี พ.ศ. 2440 เนื่องจากได้มีการออกกฎหมายคุ้มครองศาลเจ้า และวัดโบราณ ในปีเดียวกัน รัฐบาลญี่ปุ่นดำเนินการสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมภายใต้คำประกาศดังกล่าวได้เผยให้เห็นสภาพความเสื่อมโทรมอย่างรุนแรงของสิ่งของล้ำค่าต่าง ๆ ภายในวัด โดยเฉพาะที่จังหวัดนาราและเกียวโต ซึ่งต่อมาได้มีการก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินาราในปี พ.ศ. 2438 และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเกียวโตในปีพ.ศ. 2440 นอกจากนี้สมบัติทางวัฒนธรรมที่ลงทะเบียนมากมายได้ถูกนำมาจัดนิทรรศการครั้งแรกใน Sacred Hall ที่ยูชิม่า (Yushima) ในปี พ.ศ. 2415 การรวบรวมของเก่าสะสมเพื่อการจัดแสดงนี้เป็นรากฐานสำหรับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ซึ่งภายหลังคือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโตเกียวในปัจจุบัน

ภายใต้กฎหมายคุ้มครองศาลเจ้าและวัด โบราณฉบับนี้ รัฐบาลสามารถจัดหาเงินทุนเพื่อซ่อมแซมอาคารของวัดและศาลเจ้า โดยการกำหนดรายการที่ได้รับการคุ้มครองเป็นสมบัติของชาติ รวมถึงอาคารที่ได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ โดยไม่คำนึงว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นวัดเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ หรือบุคคลภายนอกจะได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนก็ตาม โดยทรัพย์สินดังกล่าวถูกระบุให้เก็บไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและสามารถนำออกแสดงได้ เงินทุนจะถูกจัดสรรไว้สำหรับการดูแลรักษาสมบัติของชาติที่สร้างสรรค์โดยช่างฝีมือดั้งเดิมในท้องถิ่น เมื่อมีการจัดแสดงห้ามจำหน่าย หรือขายสมบัติของชาติและกำหนดบทลงโทษสำหรับการละเมิด กฎหมายฉบับนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นกฎหมายต้นแบบในการอนุรักษ์สมบัติของชาติและมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่นที่กำหนดข้อห้าม และมีการสนับสนุนทางการเงินในการอนุรักษ์กฎหมายคุ้มครองศาลเจ้าและวัด โบราณถูกแทนที่โดยกฎหมายสงวนรักษาสมบัติของชาติ

(The National Treasures Preservation Law :1929-1950) แต่หลักกฎหมายเดิมยังคงมีผลบังคับใช้ ภายใต้กฎหมายใหม่ ขอบเขตของการคุ้มครองมรดกแห่งชาติได้ขยายออกไปนอกเหนือจากวัด และ ศาลเจ้าไปจนถึงปราสาทที่เป็นของสาธารณชน สมบัติของขุนนางศักดินาในอดีตและของมีค่าอื่น ๆ ภายใต้กฎหมายฉบับนี้รัฐบาลสามารถกำหนดอาคารและสมบัติที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือได้รับการยอมรับว่าเป็นสมบัติแห่งชาติจำนวนมาก มาตรการเพื่อปกป้องคุณค่าของสมบัติของชาติตามกฎหมายนี้ เช่น การขายการจำหน่ายหรือการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์เป็นสิ่งต้องห้าม เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาล นอกจากนี้การส่งออกสมบัติของชาติที่กำหนดไว้นั้นเป็นสิ่งที่จะต้องห้าม ด้วย กฎหมายฉบับนี้

กำหนดว่าการเปลี่ยนแปลงความเป็นเจ้าของหรือเมื่อมีความเสียหายจะต้องรายงานไปยัง รัฐบาล นอกจากนี้ผู้ที่มีการมรดกในสมบัติของชาติต้องแสดงสมบัติของตนที่พิพิธภัณฑ์สถาน แห่งชาติโดยได้รับค่าชดเชยจากรัฐบาล

ในกฎหมายประเทศญี่ปุ่น วัฒนธรรมของชาติถือว่าเป็นทรัพย์สิน (Cultural Properties) การตราพระราชบัญญัติคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม (The Law for the Protection of Cultural Properties : LPCP) ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากไฟไหม้ที่วัด Horyu-ji ในปี 1949 ซึ่งเป็น โครงสร้างไม้ ที่เก่าแก่ที่สุดในญี่ปุ่น (รวมอยู่ในรายการมรดกโลก) ไฟได้ทำลายภาพเขียนบนผนังอันโดดเด่นใน หอพระพุทธรูป อุบัติเหตุครั้งนี้ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความเชื่อมั่นในระดับชาติ ด้านการ คุ้มครองทางวัฒนธรรมซึ่งนำไปสู่การตรากฎหมายเพื่อการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในปี 2493 ภายใต้กฎหมาย LPCP รัฐบาลแห่งชาติและองค์กรส่วนท้องถิ่นได้รับการร้องขอให้ใช้ มาตรการที่จำเป็นสำหรับการปกป้องมรดกของชาติ ในเวลาเดียวกันเจ้าของและผู้ดูแลก็จะได้รับการ ร้องขอเพื่อมีหน้าที่ในการปกป้องมรดกของชาติด้วย ในขณะที่ประชาชนทั่วไปจะถูกร้องขอให้ ร่วมมือกับรัฐบาล ซึ่งแตกต่างจากยุคก่อนสงครามโลก มีเพียงรัฐบาลแห่งชาติเท่านั้นที่สามารถ กำหนดคุณสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับฐานะทางการเงินของ รัฐบาลประเทศญี่ปุ่นในระบายนั้น สมบัติทางวัฒนธรรมในช่วงเวลาของการออกกฎหมายในปี 1950 แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ประเภทแรก คือ สมบัติทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ประกอบด้วยสอง องค์กรประกอบ คือ งานศิลปกรรม (สมบัติทางวัฒนธรรมที่เคลื่อนย้ายได้) เช่น งานฝีมือ, ภาพวาด, ประติมากรรม และอื่น ๆ และอาคารและโครงสร้าง (อสังหาริมทรัพย์ทางวัฒนธรรม) สมบัติทาง วัฒนธรรมประเภทที่สอง คือ อนุสรณ์สถานรวมถึงประวัติศาสตร์ต่าง ๆ เช่น กองสุสานโบราณและ ซากปรักหักพังเมืองหลวงโบราณ สถานที่ชมความงามหรือจุดชมวิว เช่น สวนชองเขาและภูเขาและ อนุสรณ์สถานทางธรรมชาติ เช่น สัตว์ประจำถิ่นพืช และแร่ธาตุทางธรณีวิทยา นอกจากนี้ยังมีการ แนะนำแนวคิดใหม่ของสมบัติทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ศิลปะบนเวทีและดนตรี ความ

แตกต่างระหว่างทรัพย์สินทางวัฒนธรรม นั้นถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนในกฎหมาย LPCP ภายใต้นามวิถิของมรดกทางวัฒนธรรมของ "อนุสัญญามรดกโลก" (รับรองในที่ประชุมยูเนสโกในปี 2515 และให้สัตยาบันโดยญี่ปุ่นใน 2535) นามวิถิคุณสมบัติทรัพย์สินทางวัฒนธรรมนั้นครอบคลุมและกว้างขวางรวมทั้งมรดกที่จับต้องไม่ได้ เช่น ศิลปะการแสดงละครและธรรมชาติ รวมถึงชนิดของสัตว์และพืชเร่ธาตุทางธรณีวิทยา สวนและภูเขา และตั้งข้อสังเกตว่าในการที่จะปกป้องทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ นั้นกฎหมาย LPCP มีมาตรการคุ้มครองสำหรับสมบัติของชาติที่รวบรวมศิลปะทางเทคนิคเอาไว้ด้วย อย่างไรก็ตามเนื่องจาก "อนุสัญญาเพื่อการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้" (รับรองในการประชุมยูเนสโกในปี 2546 และให้สัตยาบันโดยญี่ปุ่นในปี 2547) แนวทางระหว่างประเทศในการบูรณาการมรดกที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้เข้าด้วยกัน กำลังดำเนินอยู่ต่อไปซึ่งทำให้ลดความแตกต่างระหว่างมรดกที่จับต้องได้และสมบัติทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

มาตรการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม กฎหมาย LPCP กำหนดว่าทรัพย์สินทางวัฒนธรรมเป็นสินทรัพย์ที่ใช้ร่วมกันทั้งประเทศและเพื่อจุดประสงค์นี้ จะกำหนดความคุ้มครองโดยการรวบรวมและเก็บรักษาไว้สถานะของสมบัติทางวัฒนธรรมและการใช้ประโยชน์เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมโดยรวม รัฐบาลแห่งชาติเป็นผู้กำหนดสมบัติทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญระดับชาติ ในขณะที่รัฐบาลยังต้องพิจารณาความสมเหตุสมผล และเคารพเอกชนผู้มีสิทธิหรือเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมนั้น ดังนั้นในการปฏิบัติรัฐบาลจะแสวงหาข้อตกลงระหว่างภาครัฐและเอกชนในกรณีที่มีความเสียหายแก่ทรัพย์สิน ตามกฎหมาย LPCP จะให้เจ้าของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมนั้นดำเนินการซ่อมแซมให้เป็นปกติรวมถึงมาตรการสำหรับการป้องกันภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นกับทรัพย์สินเหล่านั้นรัฐบาลจะเป็นผู้อุดหนุนเงิน นอกจากนี้ยังมีมาตรการด้านภาษีบางส่วนเกี่ยวกับสมบัติทางวัฒนธรรม เช่น ภาษีสินทรัพย์ถาวร (ภาษีทรัพย์สิน) คือได้รับการยกเว้น เจ้าของจะต้องรายงานการโอนกรรมสิทธิ์เช่นเดียวกับการสูญเสียใด ๆ การทำลายหรือความเสียหายเพื่อที่รัฐบาลจะได้ตระหนักถึงสภาพของสมบัติทางวัฒนธรรมที่กำหนดทั้งหมด การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ของสถานะ เช่นเดียวกับการส่งออกต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการ และประชาชนทั่วไปจะถูกร้องขอให้ร่วมมือกับในการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม

สำหรับกองทุนที่ถือว่าจัดตั้งขึ้นเพื่อรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศ ญี่ปุ่นนั้นมิได้กำหนดบทบัญญัติไว้โดยเฉพาะ แต่การปกป้องทรัพย์สินทางวัฒนธรรมได้ถูกบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม (The Law for the Protection of Cultural Properties : LPCP) ในหมวดย่อย 3 การคุ้มครอง (Protection)

มาตรา 34 ทวิ : การซ่อมแซม (bis : REPAIRS) ที่บัญญัติว่า “การซ่อมแซมทรัพย์สินทางวัฒนธรรมสำคัญอาจให้ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นเป็นผู้ดำเนินการ หรืออาจดำเนินการโดยผู้ที่ดูแลทรัพย์สินนั้นตามที่ได้รับมอบหมาย” (The repairs of an objective of ‘Important Cultural Property’ shall be implemented by its owner. However, its shall be conducted by a managerial body, if such has been appoint) และในมาตรา 35 ในหมวดการให้เงินชดเชยการบริหารและซ่อมแซม (Subsidy for Management or Repair) บัญญัติว่า “เมื่อผู้ที่เป็นเจ้าของหรือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลทรัพย์สินทางวัฒนธรรมสำคัญ ไม่สามารถรับค่าใช้จ่ายสำหรับการบริหารหรือจัดการซ่อมแซมทรัพย์สินนั้นโดยแจ้งชัดหรือในกรณีพิเศษอื่นใด รัฐบาลอาจอนุญาตให้ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้บริหารทรัพย์สินดังกล่าว นั้นเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายแต่เพียงบางส่วน (Where an owner an objective of ‘Important Cultural Property’ or its managerial body is unable to bear significant expenses required for the management or repaired of such property, or where any other special circumstances exists, the Government may grant a subsidy to the said owner or the managerial body to cover part of such expenses.)²²

3.2.3 สาธารณรัฐประชาชนจีน

การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของประเทศจีนภายใต้ระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์นั้น ในปี ค.ศ.1982 จีนได้วางรากฐานเพื่อกำหนดหน้าที่ของรัฐในการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมของตนไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญจีน สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ออกกฎหมายระดับชาติหลายฉบับเพื่อปกป้องมรดกทางวัฒนธรรม นอกเหนือจากการจัดตั้งและปรับปรุงกรอบกฎหมายของประเทศจีนแล้ว ประเทศจีนยังได้ให้สัตยาบันสนธิสัญญาระหว่างประเทศหลายฉบับเกี่ยวกับการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม แต่ในทางกลับกันระบอบการปกครองของจีนที่มีกฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมแบบจีนนั้นไม่ค่อยมีความสมบูรณ์และเต็มไปด้วยปัญหา เช่น มีบทบัญญัติที่กำกวม ใช้ภาษาที่คลุมเครือและการบังคับใช้ที่อ่อนแอ เป็นต้นกฎหมายมรดกทางวัฒนธรรมของจีนเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่ยังคงต้องการความพยายามในการเพิ่มเติมแก้ไขเพื่อให้เกิดการปกป้องหรืออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ของจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Gruber 2007, p. 273) การตรากฎหมายของจีนในระยะแรก กฎหมายอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมใช้คำว่า “วัตถุทางวัฒนธรรม”(Cultural Objects) ซึ่งมีความหมายในลักษณะเดียวกับมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) ของ ไทย ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ แต่เนื่องจากประเทศจีนเป็นประเทศที่อุดมไปด้วยวัฒนธรรมที่เก่าแก่ มีความกว้างใหญ่ของพื้นที่และประกอบด้วยประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมที่ยาวนานและเป็นเอกลักษณ์ ประเทศจีนจึงอุดมไปด้วย

²² Kakiuchi, Emiko. (2017). Cultural heritage protection system in Japan”. Current issues and prospects for the future. Gdańskie Studia Azji Wschodniej.

มรดกทางวัฒนธรรมงานวนมหาศาลและยังเป็นสมบัติอันล้ำค่าของโลกด้วย วัตถุทางวัฒนธรรมของประเทศจีนจึงเป็นเป้าหมายต่อการลักลอบขุดค้นและการค้าที่ผิดกฎหมาย รวมถึงการทำลายโดยเจตนา

อาชญากรรมต่อมรดกทางวัฒนธรรมจีนนั้นยังไม่ได้รับการเยียวยาแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ จนถึงปลายปี ค.ศ. 1970 จีนประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าที่โดดเด่นในการรักษาอัตรการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ที่สูงขึ้นอย่างยั่งยืน สามารถปลดปล่อยความยากจน อย่างไรก็ตามการพัฒนาเศรษฐกิจและโลกาภิวัตน์มีสร้างปัญหาใหม่สำหรับการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรม ประการแรกอุตสาหกรรมและการกลายเป็นเมืองอย่างรวดเร็วกำลังเบียดบังมรดกทางวัฒนธรรมจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เคลื่อนย้ายไม่ได้ (Gruber 2007, p. 255) การพัฒนาทางเศรษฐกิจและการขยายตัวของเมือง ทำให้สิ่งปลูกสร้างเก่าแก่ของหลายเมืองหายไปและถูกแทนที่ด้วยพื้นที่ที่อยู่อาศัยที่ทันสมัยและมากมาย แหล่งมรดกถูกทำลายโดยโครงการก่อสร้าง นอกจากนี้ยังมีความเฟื่องฟูของตลาดศิลปะและด้วยวิธีการขนส่งและ โลจิสติกส์ในปัจจุบันยังทำให้เกิดอาชญากรรมต่อมรดกทางวัฒนธรรมทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น (Schmidt, 2000) แม้จะมีการปรับปรุงในกฎหมายและบทลงโทษที่รุนแรง แต่ก็ยังพบการลักขโมยหลุมฝังศพ การลักลอบขนสินค้าและการลักลอบขนสินค้าผิดกฎหมาย สำหรับมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศจีนตั้งแต่ปี 1980 (Murphy, 1995)²³

ในอดีตที่ผ่านมาตามระบอบการปกครองและตามกฎหมายในยุคนั้นของจีน ไม่ได้แสดงให้เห็นกลไกการปกป้องอย่างมีประสิทธิภาพมากนัก การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของจีนส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่ “วัตถุทางวัฒนธรรม” (Cultural Objects) หรือมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้มากกว่ามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งตามด้วยกฎหมายดังกล่าวมีอยู่ 33 มาตราซึ่งมีข้อกำหนดทั่วไป (มาตรา 1-6) หน่วยงานที่รับผิดชอบ การคุ้มครองวัตถุทางวัฒนธรรม(มาตรา 7-15) โบราณคดีและการขุด (มาตรา 7-15) วัตถุทางวัฒนธรรมในชุดสถาบันสาธารณะ (มาตรา 22-23) วัตถุทางวัฒนธรรมในการสะสมส่วนตัว (มาตรา 24-26) การนำวัตถุทางวัฒนธรรมออกจากประเทศจีน (มาตรา 27-28) รางวัลและบทลงโทษ (มาตรา 29-31) และข้อกำหนดเพิ่มเติม (มาตรา 32-33)

ในระยะเวลาต่อมา ประเทศจีนได้เข้าร่วมในอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของยูเนสโก (UNESCO's Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage) มาเป็นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 โดยจีนให้สัตยาบันอนุสัญญาของยูเนสโก

²³ Cultural Heritage Protection Act: 1962. Gruber, Stefan. (2007). Protecting China's cultural heritage sites in times of rapid change: current developments, practice and law. *Asia Pacific journal of environmental law*, 10 (3), 253–301.

ในการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และในปี 2548 ภายใต้การประสานงานของ กระทรวงวัฒนธรรมสำนักงานการประชุมร่วมระดับกระทรวงได้จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็น แนวทางและนโยบายสำหรับชาวจีน การปกป้องทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้และเพื่อตรวจสอบ อนุมัติและประสานงาน โครงการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของจีน ภายใต้ กฎหมายของประเทศจีนที่ได้รับการปรับปรุงใหม่นั้น แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมได้รับการคุ้มครอง ภายใต้การคุ้มครองแห่งชาติเกือบ 7,000 แห่งอยู่ในระดับภูมิภาค และคุ้มครองมากกว่า 60,000 แห่ง ภายใต้การคุ้มครองของเมืองหรือเขตรวม 101 เมือง นอกจากนี้ปักกิ่ง ซีอาน และฉว่หยางได้รับการ จัดทะเบียนโดยสภาแห่งรัฐว่าเป็นเมืองแห่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับความ คุ่มค่า มีโครงการฟื้นฟูกว่า 6,000 โครงการเกิดขึ้นทั่วประเทศ (ICOMOS China, 2005) ในปี พ.ศ. 2558 จีนมีองค์ประกอบ 38 ประเภทที่จารึกไว้ในรายชื่อผู้แทนของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับ ต้องไม่ได้ของมนุษยชาติของยูเนสโก ชุดแรกของรายการมรดกทางวัฒนธรรมแห่งประเทศจีนที่จับ ต้องไม่ได้ซึ่งเผยแพร่โดยกระทรวงวัฒนธรรมเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2549 ได้รวมรายการต่าง ๆ ที่ มีความสำคัญ 518 รายการ ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารจัดการระดับจังหวัด หน่วยงานระดับเทศบาลและระดับเขตจำนวนมาก เป็นเครื่องพิสูจน์ถึงความหลากหลายของศิลปะ และวัฒนธรรมที่พบในประเทศจีนซึ่งมีความกว้างใหญ่ไพศาลในเชิงภูมิศาสตร์ มีคุณค่าทาง ประวัติศาสตร์และมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน องค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น รัฐบาลและองค์กรพัฒนาเอกชนต้องมีส่วนร่วมสำคัญในการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมของประเทศจีน²⁴

สำหรับกองทุนที่ถือว่าจัดตั้งขึ้นเพื่อรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศจีน นั้นได้กำหนดบทบัญญัติไว้ในกฎหมายภายใต้อนุสัญญายูเนสโกเพื่อปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมที่ จับต้องไม่ได้ของจีน โดยใช้เงินลงทุนมากกว่า 7 พันล้านหยวน (เกือบ 1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) ในการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้กฎหมายที่ออกแบบมาเพื่ออนุรักษ์ประเพณีในปี 2011 ได้กำหนดเงินทุนที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยและบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้อง ไม่ได้ และได้อนุมัติรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ระดับชาติจำนวน 1,372 รายการ และระดับจังหวัดจำนวน 15,777 รายการ โดยมีการรับรองผู้สืบทอดระดับรัฐ 3,068 คนและผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จำนวน 16,432 คน นอกจากนี้ประเทศจีนยังได้เพิ่มความ พยายามในการสร้างจิตความสามารถให้กับบุคลากรในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้อง

²⁴ ICOMOS China. (2005). The Protection of Cultural Heritage in China. 15th General Assembly and Scientific Symposium of ICOMOS Xi'an.

ไม่ได้ โดยมีโครงการฝึกอบรมมากกว่า 700 รายการที่ดึงดูดผู้เข้าร่วมประมาณ 29,200 คนตั้งตั้งแต่ปี 2558 (Xinhua News, 2019)²⁵

3.2.4 สาธารณรัฐเกาหลี

การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของเกาหลีใต้ถูกริเริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1945 โดยรัฐบาลอเมริกันในช่วงหลังสงครามโลก ซึ่งต่อมามีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม (The Cultural Heritage Protection Act) ในปี ค.ศ. 1962 โดยมีการปรับปรุงกฎหมายมาเป็นลำดับ จนถึงมีการปรับปรุงล่าสุดในปี ค.ศ. 2012 หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบใน คือ หน่วยงานบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมแห่งเกาหลี (Korea Cultural Heritage Administration : CHA) หรือเรียกว่า Daehan Minguk Munhwa Jaecheong ในภาษาเกาหลี หน่วยงานที่มีหน้าที่อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของเกาหลีใต้ดังกล่าว เดิมสังกัดกระทรวงศึกษาธิการก่อนจะมาสังกัดกระทรวงวัฒนธรรมระหว่างปี ค.ศ. 1999 ถึง ค.ศ. 2004 ทรัพย์สินที่ต้องการอนุรักษ์ไว้ในอดีตมีลักษณะคล้ายคลึงกับในประเทศญี่ปุ่นคือ เริ่มต้นมาจากพระราชวัง และศาลเจ้ารวมถึงสุสานหลวงของราชวงศ์โชซอน (ภายหลังขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก) จนมาถึงการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานพระราชวังแห่งชาติของเกาหลีในที่สุด การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของ CHA นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาและบ่มเพาะมรดกทางวัฒนธรรมของเกาหลี CHA แบ่งมรดกทางวัฒนธรรมออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ประเพณีพื้นบ้านดนตรีการเต้นรำและงานฝีมือ นอกจากนี้ยังรวมถึง "สมบัติของชาติที่มีชีวิต" (Living National Treasures) ซึ่งหมายถึงบุคคลที่มีความรู้และทักษะที่สำคัญในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้สู่คนรุ่นใหม่ เกาหลีใต้ได้ก่อตั้งศูนย์การศึกษาหลายแห่งทั่วประเทศ และจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้น โดยเฉพาะเพื่อการอนุรักษ์มรดก CHA ก่อตั้งมหาวิทยาลัยมรดกวัฒนธรรมแห่งชาติของเกาหลีขึ้นในปี 2000 ซึ่งสอนโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์มรดก โดยเฉพาะ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1999 รัฐบาลเกาหลีใต้ก่อตั้งศูนย์การศึกษา 27 แห่งเพื่อปลูกฝังมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

กรอบกฎหมายของการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมนั้นพื้นฐานคล้ายคลึงกับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น (The National Treasures Preservation Law : 1929-1950) คือมีการกำหนดบทบาทของหน่วยงานภาครัฐรวมถึงประชาชนที่เกี่ยวข้องในลักษณะที่เป็น "มรดกทางวัฒนธรรมของมนุษย์" (Human cultural heritage : Ingan Munhwajae) โดยได้การสนับสนุนทางการเงิน (Maliangkay, 2009) การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเกาหลีเพื่อรักษาประเพณีพื้นบ้าน (รวมถึงงาน

²⁵ Xinhua News. (2019). China invests heavily in protection of intangible cultural heritage. (online). Available: http://www.xinhuanet.com/english/2019-10/18/c_138482472.htm.

ฝีมือ, ศิลปะ, เพลงพื้นบ้าน, การเต้นรำพื้นบ้าน, โรงละคร, เทคนิคการเตรียมอาหารแบบดั้งเดิม ฯลฯ) สิ่งนี้เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวที่เรียกว่าชุมชนใหม่โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงชีวิตในชนบทให้ทันสมัย ในความพยายามที่จะกำจัดความเชื่อโชคลางเกี่ยวกับต้นไม้เก่าบริเวณทางเข้าหมู่บ้าน (Zelkova) ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าเป็น 'ผู้พิทักษ์' ของหมู่บ้านตามประเพณี หรือ "ผู้หญิงแห่งท้องทะเล" (Sea Women) ของเกาะเชจู (Jeju Island) ถูกประกาศว่าเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของจังหวัด (Heun-gang, and Hong-beom, 2014) และวัฒนธรรมของชาติถือว่าเป็นทรัพย์สิน (Cultural Properties) ในลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศญี่ปุ่น กฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม (The Cultural Properties Protection Law : CPPL) ถูกตราเป็นพระราชบัญญัติในปี ค.ศ. 1962 เพื่อให้การส่งเสริมและคุ้มครองวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ วัตถุประสงค์ดังกล่าวคือเพื่อให้แน่ใจว่าวัฒนธรรมเกาหลีแบบดั้งเดิมจะได้รับการรักษาและฟื้นฟูในขณะที่สังคมเกาหลีที่เหลือโดยเฉพาะอย่างยิ่งเศรษฐกิจของประเทศมีการเปลี่ยนแปลงและเติบโตอย่างต่อเนื่อง วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้และจับต้องได้ถูกรวมอยู่ในโปรแกรมการปกป้องซึ่งเป็นวัฒนธรรมแรกของเกาหลีที่ส่งเสริมการศึกษาชาติแห่งชาติโดยเฉพาะในสาขาที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงพื้นบ้าน

สำหรับกองทุนที่ถือว่าจัดตั้งขึ้นเพื่อรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศ เกาหลีนั้นมิได้กำหนดบทบัญญัติไว้โดยเฉพาะ แต่การปกป้องทรัพย์สินทางวัฒนธรรมได้ถูกบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage Protection Act : 1962) หมวด 4 : การชดเชยและค่าชดเชย (SECTION 4 Subsidies and Subsidization of Expenses) มาตรา 51 บัญญัติว่า "รัฐอาจเป็นผู้ชดเชยค่าใช้จ่ายเหล่านี้เต็มจำนวนหรือแต่เพียงบางส่วน ในกรณีค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมโดยองค์กรการจัดการตามมาตรา 34 (Expenses incurred in managing cultural heritage by a management organization under Article 34) โดยมาตรา 34 การจัดการและองค์กรการจัดการ (Management by Managing Organizations) โดยมีหลักการ ดังนี้

(1) ในกรณีที่ไม่สามารถระบุเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรม พบปัญหาอุปสรรคหรือมีการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสม โดยเจ้าของหรือผู้ดูแลที่ละทิ้งไป อาจมอบหมายให้องค์กรส่วนท้องถิ่น นิติบุคคลหรือองค์กรที่มีความสามารถในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมในฐานะองค์กรจัดการเพื่อการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมที่รัฐกำหนดเป็นผู้ดูแล (Where the identity of an owner of State-designated cultural heritage is unknown or it is deemed difficult or inappropriate to leave the management of the State-designated cultural heritage with its owner or custodian, the Administrator of the Cultural Heritage Administration may designate a local government, juristic person or organization competent to manage the cultural heritage as a management organization for the management of the State-designated cultural heritage. In such cases, the management

organization of cultural heritage not directly managed by the State among State-designated cultural heritage shall be the competent Special Self-Governing Province, or the competent Si/ Gun/ Gu (Gu refers to an autonomous Gu; hereinafter the same shall apply): Provided, That where cultural heritage extends over two or more Sis/Guns/Gus, the competent Special Metropolitan City, Metropolitan City or Do (excluding a Special Self-Governing Province) shall be its management organization.)

(2) องค์การส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมายให้เป็นองค์การการจัดการอาจมอบหมายให้นิติบุคคลหรือองค์กรที่มีความสามารถในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดังกล่าวหลังจากการปรึกษาหารือกับหน่วยงานบริหารมรดกทางวัฒนธรรม (A local government designated as a management organization may entrust a juristic person or organization competent to manage the relevant cultural heritage with management affairs thereof, following consultation with the Administrator of the Cultural Heritage Administration.)

(3) ในกรณีหน่วยงานบริหารมรดกทางวัฒนธรรม ได้กำหนดองค์การการจัดการตามวรรค (1) จะต้องมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นของเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรม องค์การส่วนท้องถิ่น และนิติบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Where the Administrator of the Cultural Heritage Administration intends to designate a management organization pursuant to paragraph (1), he/she shall hear the opinion of the owner of the relevant cultural heritage, or a local government, juristic person or organization he/she intends to designate.)

(4) ในกรณีหน่วยงานบริหารมรดกทางวัฒนธรรม ได้กำหนดองค์การการจัดการตามวรรค (1) จะต้องประกาศอย่างเป็นทางการให้ทราบโดยทั่วไปในราชกิจจานุเบกษา และจะต้องแจ้งให้เจ้าของ ผู้ดูแลมรดกทางวัฒนธรรมที่รัฐกำหนด และองค์การส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง (Where the Administrator of the Cultural Heritage Administration designates a management organization pursuant to paragraph (1), he/she shall promptly publicly announce the purport thereof in the Official Gazette, and shall notify the owner or custodian of State-designated cultural heritage and the relevant local government.)

(5) ห้ามมิให้บุคคลใดจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการขององค์การการจัดการที่กำหนดตามวรรค (1) (No one shall interfere with management activities of a management organization designated pursuant to paragraph (1))

(6) ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมที่กำหนดโดยรัฐโดยองค์การการจัดการจะตกเป็นภาระขององค์การการจัดการเว้นแต่จะมีการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นใน

พระราชบัญญัตินี้ แต่รัฐหรือองค์กรส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจรับผิดชอบค่าใช้จ่ายหากองค์กรการจัดการนั้นไม่สามารถแบกรับค่าใช้จ่ายได้ (Expenses incurred in managing State-designated cultural heritage by a management organization shall be borne by the management organization, unless otherwise specifically provided for in this Act, but the State or the competent local government may bear the expenses if the management organization is incapable of bearing such expenses.)

(7) ตามมาตรา 30 จะใช้บังคับโดยอนุโลมจนถึงเวลาที่องค์กรการจัดการตามวรรค (1) มีผลบังคับใช้ (Article 30 shall apply mutatis mutandis to the time the designation of a management organization under paragraph (1) becomes effective.)

และตามมาตรา 52 ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากองค์กรส่วนท้องถิ่น (Expenses Borne by Local Governments) องค์กรส่วนท้องถิ่นอาจรับภาระหรืออุดหนุนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการจัดการปกป้อง ซ่อมแซมหรือใช้มรดกทางวัฒนธรรมที่รัฐกำหนดซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำนาจของตน แต่องค์กรส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าของหรือบริหารจัดการ (A local government may bear or subsidize expenses incurred in managing, protecting, repairing or utilizing State-designated cultural heritage that are located in its jurisdiction, but not owned or managed by the local government.)²⁶

²⁶ Roald Maliangkay. (2009). Reflections on South Korea's 1962 heritage scheme. The Archival Platform.

ตารางเปรียบเทียบกฎหมายคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของไทยและกฎหมายต่างประเทศ

	ประเทศไทย		กฎหมายต่างประเทศ		
	ร่างพระราชบัญญัติ	พระราชบัญญัติ	ประเทศญี่ปุ่น	สาธารณรัฐประชาชนจีน	สาธารณรัฐเกาหลี
1.ชื่อกฎหมาย	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ.	พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559	The Law for the Protection of Cultural Properties: LPCP	The Protection of Cultural Heritage in China	The Cultural Heritage Protection Act
2.หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม	กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม	กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงาน กิจการวัฒนธรรม	กระทรวงวัฒนธรรมจีน	Korea Cultural Heritage Administration: CHA
3.คณะกรรมการ	คณะกรรมการคุ้มครอง ส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ตาม มาตรา 8	คณะกรรมการส่งเสริมและ รักษามรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม ตามมาตรา 5	คณะกรรมการ 5 คน แต่งตั้งโดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา วัฒนธรรมฯ	สภากระทรวงวัฒนธรรม	คณะกรรมการทรัพย์สินทาง วัฒนธรรม
4.อำนาจของ คณะกรรมการ วัฒนธรรม	จัดทำนโยบายและแผนการ คุ้มครองและส่งเสริมมรดก ทางวัฒนธรรม รวบรวม ข้อมูลและจัดทำทะเบียนที่ เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและ สนับสนุนให้มีเครือข่ายเพื่อ อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ที่จับต้องไม่ได้	พิจารณาความเห็นชอบนโยบาย และแผนการส่งเสริมและรักษา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เห็นชอบการขึ้นทะเบียนมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กำกับ ติดตาม คุ้มครอง ป้องกันไม่ให้ มีการกระทำที่ก่อให้เกิดความ เสียหายต่อมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม	รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ มี อำนาจประกาศกำหนดทรัพย์สิน ทางวัฒนธรรมสำคัญที่ไม่มีรูปร่าง เป็นทรัพย์สินทางวัฒนธรรมสำคัญ ที่ไม่มีรูปร่าง พร้อมรับรองการถือ ครองทรัพย์สินดังกล่าว	วางแผนทางและนโยบาย เพื่อปกป้องวัฒนธรรมและ ตรวจสอบ อนุมัติ ประสานงาน โครงการ คุ้มครองมรดกทาง วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ของจีน	กำหนดให้ผู้อำนวยการ เจ้าของหรือผู้บริหาร ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมมี หน้าที่รายงานการ เปลี่ยนแปลงในการบริหาร จัดการหรือขอความช่วยเหลือ จากเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐใน การปกป้องทรัพย์สินทาง วัฒนธรรมในกรณีฉุกเฉิน

ตารางเปรียบเทียบกฎหมายคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของไทยและกฎหมายต่างประเทศ (ต่อ)

	ประเทศไทย		กฎหมายต่างประเทศ		
	ร่างพระราชบัญญัติ	พระราชบัญญัติ	ประเทศญี่ปุ่น	สาธารณรัฐประชาชนจีน	สาธารณรัฐเกาหลี
5.การขึ้นทะเบียน	กำหนดการขึ้นทะเบียนไว้ 3 กรณี คือ (1) กรมส่งเสริมวัฒนธรรมมีหน้าที่รวบรวมข้อมูล (2) ชุมชนที่มีถิ่นฐาน มีการสืบทอดและการมีส่วนร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องยื่นขอจดทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (3) สภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล หรือ สภาวัฒนธรรมอื่นยื่นขอต่อนายทะเบียนเพื่อขอขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	กำหนดการขึ้นทะเบียนไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) จัดทำรายการเบื้องต้นโดยอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตามมาตรา 16 (2) และมาตรา 18 (4) 2) การคัดเลือกมรดกภูมิปัญญาเบื้องต้นโดยคณะกรรมการ ตามมาตรา 20 3) พิจารณาความเห็นในการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยคณะกรรมการส่วนกลาง มาตรา 10 (7) ตามระเบียบคณะกรรมการ มาตรา 21	รัฐบาลแห่งชาติจะเป็นผู้กำหนดสมบัติทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญระดับชาติ ขณะเดียวกันรัฐบาลต้องพิจารณาความสมเหตุสมผลและเคารพเอกชนผู้ถือสิทธิหรือเป็นเจ้าของวัฒนธรรมนั้นๆ	รัฐบาลกลางจะเป็นผู้กำหนดสมบัติทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญระดับชาติโดยถือว่าเป็นสมบัติของชาติ	ผู้อำนวยการอารับขึ้นทะเบียนเมื่อเห็นถึงความจำเป็นต้องใช้มาตรการเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นกรณีพิเศษ (article 42) ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมเป็นของรัฐอยู่ภายใต้การบริหารจัดการทั่วไป เว้นแต่เป็นทรัพย์สินทางวัฒนธรรมซึ่งอยู่ในครอบครองของหน่วยงานในราชการส่วนกลางอื่น ก็ให้หน่วยงานนั้นๆ เป็นผู้ใช้อำนาจบริหารจัดการ (article 50)

ตารางเปรียบเทียบกฎหมายคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของไทยและกฎหมายต่างประเทศ (ต่อ)

	ประเทศไทย		กฎหมายต่างประเทศ		
	ร่างพระราชบัญญัติ	พระราชบัญญัติ	ประเทศญี่ปุ่น	สาธารณรัฐประชาชนจีน	สาธารณรัฐเกาหลี
6.กองทุนและงบประมาณสนับสนุน	กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนคุ้มครองส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เพื่อที่เป็นทุนใช้จ่าย ในหมวดที่ 7 มาตรา 44 พร้อมทั้งให้สิทธิลดหย่อนภาษีได้ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 47	ไม่มีข้อบัญญัติในเรื่องการจัดตั้งกองทุน	รัฐบาลกลางได้จัดสรรงบประมาณพิเศษเป็นจำนวนเงินประมาณ 2 ล้านเยนต่อปี ในการนำไปใช้รับรองบุคคลผู้ถือทรัพย์สินทางวัฒนธรรม เรียกว่า สมบัติชาติมีชีวิต และอุดหนุนค่าใช้จ่ายบางส่วนที่เกิดจากฝึกอบรมผู้สืบทอดทักษะ	มีการสนับสนุนเงินกว่า 7 พันล้านหยวน (ประมาณ 1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) ในการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องกองทุนไว้เฉพาะแต่กำหนดค่าชดเชยไว้ในหมวดที่ 4 มาตรา 51 ในเรื่องค่าชดเชยกรณีเกิดความเสียหายซ่อมแซม
7.บทลงโทษ	มีการกำหนดบทลงโทษทางกฎหมายอาญา ในหมวดที่ 8 มาตรา 54 และมาตรา 55	ไม่มีการกำหนดโทษทางอาญา	มีบทลงโทษทางอาญาทั้งจำคุก ทั้งปรับในกรณีส่งออกทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ในกรณีทำให้เกิดความเสียหาย ดัดแปลงหรือปฏิเสธชัดเจน และมีบทลงโทษทางปกครอง	มีการปรับปรุงกฎหมายและกำหนดโทษที่รุนแรงมากขึ้น	กำหนดโทษปรับและโทษจำคุกสำหรับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายนี้

ตารางเปรียบเทียบกฎหมายคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของไทยและกฎหมายต่างประเทศ (ต่อ)

	ประเทศไทย		กฎหมายต่างประเทศ		
	ร่างพระราชบัญญัติ	พระราชบัญญัติ	ประเทศญี่ปุ่น	สาธารณรัฐประชาชนจีน	สาธารณรัฐเกาหลี
8.การมีส่วนร่วม	“ไม่ได้กำหนด”	“ไม่ได้กำหนด”	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือนิติบุคคลอื่นให้ทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพย์สินทางวัฒนธรรมโดยองค์กรหรือนิติบุคคล	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชนจะต้องมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศ	มาตรา 34 การจัดการและองค์การจัดการอาจมอบหมายให้องค์กรส่วนท้องถิ่นในการจัดการ

จากตารางเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศในการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ นั้น จะเห็นได้ว่าประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีนและสาธารณรัฐเกาหลี มีความใกล้เคียงกันในการมุ่งเน้นคุ้มครองส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของแต่ละประเทศ โดยมีหน่วยงานต่างๆของรัฐเป็นผู้สนับสนุน ดูแลและจดทะเบียนขึ้นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่สำคัญๆ โดยมีการสนับสนุนงบประมาณในการดูแลผ่านการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาล อย่างเห็นได้ชัดในรูปแบบของบทบัญญัติข้อกฎหมายในพระราชบัญญัติ แต่ในประเทศไทยมีการบัญญัติการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในกฎหมายอื่นแทน ทำให้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ไม่มีข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมและการจัดตั้งกองทุนอย่างชัดเจนเหมือนกับกฎหมายอื่นที่ผู้ศึกษาภาษาศาสตร์ศึกษาร่วมด้วย ดังที่ปรากฏในตารางเปรียบเทียบข้างต้น